

IFAU – INSTITUTET FÖR
ARBETSMARKNADSPOLITISK
UTVÄRDERING

Går socialbidrag i arv? En analys av svenska syskondata

**Karin Edmark
Kajsa Hanspers**

RAPPORT 2011:29

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) är ett forskningsinstitut under Arbetsmarknadsdepartementet med säte i Uppsala. IFAU ska främja, stödja och genomföra vetenskapliga utvärderingar. Uppdraget omfattar: effekter av arbetsmarknadspolitik, arbetsmarknadens funktionssätt, arbetsmarknadseffekter av åtgärder inom utbildningsväsendet och arbetsmarknadseffekter av socialförsäkringen. IFAU ska även sprida sina resultat så att de blir tillgängliga för olika intressenter i Sverige och utomlands.

IFAU delar även ut forskningsbidrag till projekt som rör forskning inom dess verksamhetsområden. Forskningsbidragen delas ut en gång per år och sista dag för ansökan är den 1 oktober. Eftersom forskarna vid IFAU till övervägande del är nationalekonomer, ser vi gärna att forskare från andra discipliner ansöker om forskningsbidrag.

IFAU leds av en generaldirektör. Vid institutet finns ett vetenskapligt råd bestående av en ordförande, institutets chef och fem andra ledamöter. Det vetenskapliga rådet har bl.a. som uppgift att lämna förslag till beslut vid beviljandet av forskningsbidrag. Till institutet är även en referensgrupp knuten där arbetsgivar- och arbetstagersidan samt berörda departement och myndigheter finns representerade.

Rapporterna finns även i tryckt format. Du kan beställa de tryckta rapporterna via telefon eller mejl. Se nedanstående kontaktinformation.

Postadress: Box 513, 751 20 Uppsala
Besöksadress: Kyrkogårdsgatan 6, Uppsala
Telefon: 018-471 70 70
Fax: 018-471 70 71
ifau@ifau.uu.se
www.ifau.se

IFAU har som policy att en uppsats, innan den publiceras i rapportserien, ska seminariebehandlas vid IFAU och minst ett annat akademiskt forum samt granskas av en extern och en intern disputerad forskare. Uppsatsen behöver dock inte ha genomgått sedvanlig granskning inför publicering i vetenskaplig tidskrift. Syftet med rapportserien är att ge den ekonomiska politiken och den ekonomisk-politiska diskussionen ett kunskapsunderlag.

Går socialbidrag i arv? En analys av svenska syskondata^{*}

av

Karin Edmark^a och Kajsa Hanspers^b

2011-12-15

Sammanfattning

Den här rapporten undersöker om individer som växer upp i familjer med ekonomiskt bistånd löper högre risk att få ekonomiskt bistånd som vuxna. Genom att jämföra syskon i familjer där föräldrar började få ekonomiskt bistånd efter att det äldre syskonet blivit vuxet, försöker vi särskilja effekten av ekonomiskt bistånd hos föräldrarna från andra familjespecifika faktorer som också påverkar benägenheten för ekonomiskt bistånd.

Undersökningen tyder på att barn som växer upp med föräldrar som får ekonomiskt bistånd själva löper större risk att få ekonomiskt bistånd som unga vuxna. Denna samvariation är starkast under barnens sena tonår, och kvarstår även då vi konstanthåller för en rad ekonomiska och demografiska faktorer. Den syskonbaserade analysen ger dock inte något stöd för att denna samvariation avspeglar ett orsakssamband. Sammantaget tyder detta på att familjespecifika faktorer, som vi inte kan observera i vårt datamaterial, är förklaringen till sambandet i biståndstagande mellan föräldrar och barn, snarare än att det finns ett orsakssamband mellan föräldrars och barns biståndstagande.

^{*} Vi är tacksamma för värdefulla kommentarer från Eva Mörk, Markus Jäntti, Per-Anders Edin, Erik Grönqvist och seminariedeltagare vid Uppsala universitet, Umeå universitet, IFAU, 2008 IIPF Annual Congress i Maastricht, och den 8 Journées Louis-André Gérard-Varet i Marseille. Vi är också tacksamma för forskningsmedel från Forskningsrådet för Arbetsliv och Socialvetenskap (FAS) och från Jan Wallander och Tom Hedelius stiftelsen.

^a Institutet för Näringslivsforskning, IFAU, UCFS och UCLS, karin.edmark@ifn.se

^b Nationalekonomiska institutionen, Uppsala universitet, kajsa.hanspers@nek.uu.se

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
2	Data och metod.....	4
3	Beskrivande analys.....	8
4	Analys av orsakssamband.....	12
5	Slutsatser.....	15

1 Inledning

Att minska mottagandet av ekonomiskt bistånd är en fråga som har stått högt på den politiska agendan under de sista decennierna. I USA genomfördes under 1990-talet en genomgripande reform av socialbidragssystemet, med målet att öka sysselsättningen och att minska bidragstagandet. Flera länder har därefter genomfört liknande reformer. I Sverige är det t.ex. sedan 1998 möjligt att ställa hårdare krav på sysselsättning och aktivt arbetssökande på mottagare av ekonomiskt bistånd.

Ett motiv för sådana reformer är en rädsla för att mottagande av ekonomiskt bistånd ska "sprida sig" mellan individer, d.v.s. att en individs bidragstagande har effekter på andra individers sannolikhet att få ekonomiskt bistånd. Ett exempel på en sådan spridningseffekt är att barn till föräldrar med ekonomiskt bistånd blir mer benägna att få ekonomiskt bistånd som vuxna.

I den här uppsatsen undersöker vi om det finns ett orsakssamband mellan föräldrars mottagande av ekonomiskt bistånd och barnens sannolikhet att ta emot ekonomiskt bistånd i framtiden, genom att analysera svenska syskondata. Detta är en viktig fråga eftersom barns mottagande av ekonomiskt bistånd kan ses som en långsiktig effekt av föräldrarnas bidragstagande och därmed också som en långsiktig konsekvens av politiska åtgärder som påverkar föräldrarnas bidragstagande.

Det finns flera tänkbara förklaringar till varför föräldrars mottagande av ekonomiskt bistånd kan påverka barnens framtida biståndstagande: i) barn till mottagare av ekonomiskt bistånd kan tänkas sakna en naturlig koppling till arbetslivet och till nätverk som underlättar inträdet på arbetsmarknaden; ii) de får kännedom om hur det är att leva med ekonomiskt bistånd, och hur systemet för ekonomiskt bistånd fungerar, och iii) de kan tänkas finna det mer eller mindre stigmatiserande att ta emot ekonomiskt bistånd jämfört med barn vars föräldrar inte varit bidragstagare. Medan mekanism i) troligen ökar barnens framtida biståndsmottagande, kan effekterna av ii) och iii) vara såväl positiva som negativa.

Att mäta de direkta effekterna av föräldrarnas bidragstagande separat från andra faktorer som också påverkar barnens framtida nyttjande av ekonomiskt bistånd är en utmaning. Dels kan det finnas faktorer som är korrelerade med föräldrarnas ekonomiska bistånd och som också påverkar barnens ekonomiska bistånd genom hemmiljön. Dels kan föräldrar och barn tänkas vara lika i karaktärsdrag som är korrelerade med risken för ekonomiskt bistånd. Trots att

det finns ett relativt stort antal tidigare undersökningar¹, i synnerhet på amerikanska data, så saknas det tydliga belägg för om den positiva korrelation som i regel återfinns mellan föräldrars och barns biståndstagande avspeglar ett orsakssamband.

I den här rapporten kommer vi först att ge en detaljerad beskrivning av hur relationen mellan barns och föräldrars mottagande av ekonomiskt bistånd ser ut när vi konstanthåller för en mängd familjespecifika faktorer. Därefter kommer vi att undersöka orsakssambandet mellan föräldrarnas och barnens mottagande av ekonomiskt bistånd, genom att använda data över syskon. För att göra en syskonbaserad analys behövs stora mängder data. Vi har förmånen att kunna tillgå registerbaserad information över inkomster och demografiska förhållanden för alla individer under en nästan 20 år lång period, vilket möjliggör en syskonanalys.

Såvitt vi vet är Stenberg (2000) den enda tidigare undersökningen av sambandet mellan föräldrars och barns mottagande av ekonomiskt bistånd i Sverige. Stenberg undersöker ett datamaterial bestående av ca 12 000 barn födda 1952 och kontrollerar då för en stor mängd information om uppväxtförhållanden. Resultaten tyder på att det finns ett positivt samband mellan föräldrars och barns mottagande av ekonomiskt bistånd, men bara i familjer där det även finns andra sociala problem, såsom beteendeproblem i skolan eller där fadern varit inblandad i brottslighet.

Stenbergs analys understryker att familjeförhållanden som ofta inte kan observeras av forskaren kan vara viktiga att ta hänsyn till för att identifiera orsakssambandet mellan föräldrars och barns mottagande av ekonomiskt bistånd. Detta innebär att det är särskilt lämpligt att jämföra syskon, eftersom de har samma familjebakgrund.

Resten av rapporten är disponerad enligt följande: i avsnitt 2 beskrivs data och metod, i avsnitt 3 presenteras resultaten. I avsnitt 4 sammanfattas de viktigaste slutsatserna.

2 Data och metod

Undersökningen baseras på registerbaserad data över ekonomiska och demografiska variabler för alla individer i åldrarna 16–64 år, under 1990–2007. Uppgifterna om ekonomiskt bistånd utgörs av det totala beloppet ekonomiskt bistånd per hushåll och år. Datamaterialet innehåller också detaljerad information om årliga inkomster, såsom inkomst från arbete och socialförsäkringar,

¹ Se t.ex. Antel (1992), Gottschalk (1990) och (1996), Pepper (2000), Siedler (2004), Maloney med flera (2003) och Stenberg (2000).

liksom uppgifter om familjesammansättning och utbildningsnivå. Viktigt för vår undersökning är att vi kan koppla barn till föräldrar och att vi från och med 16 års ålder kan observera om barnen och föräldrarna bor tillsammans eller om barnen har flyttat hemifrån.²

Vi börjar, som nämndes i det föregående avsnittet, med att beskriva sambandet mellan barns och föräldrars mottagande av ekonomiskt bistånd utan att försöka separera orsakssambandet från effekter av andra, utelämnade faktorer. Beskrivningen görs med data över alla barn födda 1981–1983 och deras föräldrar, och vi använder regressionsanalys för att i detalj visa vilka uppväxtfaktorer, inklusive föräldrarnas ekonomiska bistånd, som är korrelerade med barnens framtida mottagande av ekonomiskt bistånd. Det senare, barnens framtida biståndstagande, definieras som biståndstagandet vid 24 års ålder.

Vi försöker sedan isolera orsakssambandet genom att jämföra biståndstagandet vid 24 års ålder hos syskonpar i familjer där det yngre, men inte det äldre, syskonet har varit med om att föräldrarna har tagit emot ekonomiskt bistånd. Fördelen med denna metod är att den rensar bort effekter av familjefaktorer som påverkar barnens framtida mottagande av ekonomiskt bistånd, åtminstone i den utsträckning som de påverkar båda syskonen lika mycket. I den delen av analysen använder vi data över alla syskonpar där syskonen är födda 1973 och 1981; 1974 och 1982; samt 1975 och 1983.³ Det är således åtta års åldersskillnad mellan syskonen. Detta är en stor åldersskillnad, men den är nödvändig eftersom vi vill mäta det äldre syskonets biståndstagande (vid 24 års ålder) innan det yngre syskonet, som ännu bor hemma, exponeras för att föräldrarna får ekonomiskt bistånd.

Förutom att jämföra utfallen hos syskon varav den ena upplevt att föräldrarna fått ekonomiskt bistånd under uppväxten lägger vi på ytterligare en dimension i analysen: vi jämför skillnaden mellan dessa syskon med motsvarande skillnad för syskonen i familjer som aldrig fick ekonomiskt bistånd. Detta gör vi för att kontrollera för skillnader i utfall beroende på barnens ordning i syskonskaran, och för skillnader i arbetsmarknadsförhållanden mellan kohorterna. För att ytterligare ta hänsyn till skillnader i arbetsmarknadsförhållanden kontrollerar vi även för den lokala arbetslöshetsnivån i kommunen året barnen är 24 år.⁴

Det första året i vårt datamaterial är, som nämndes ovan, 1990. Det innebär att barn som är födda 1981–1983 är 7–9 år det första året då vi observerar

² Vi inkluderar bara barn som bor med sin mor vid 17 års ålder och som inte bor med sina föräldrar vid 24 års ålder.

³ Tvillingar och andra syskon som är födda under samma år är exkluderade ur datamaterialet.

⁴ Se den engelska versionen av rapporten, Edmark & Hanspers (2011), för en mer utförlig metodbeskrivning.

samtliga variabler, och barn som är födda 1973–1975 är 15–17 år.⁵ Barnen i våra data är därmed 9–19 år gamla när vi mäter föräldrarnas mottagande av ekonomiskt bistånd i analysen som omfattar alla barn födda 1981–1983. I den syskonbaserade analysen mäts föräldrarnas ekonomiska bistånd när barnen är 17–19 år. Utfallet, barnens mottagande av ekonomiskt bistånd, mäts som tidigare nämnts det år barnen fyller 24 år.

Beskrivande statistik över datavariablerna för urvalet av familjer som ingår i syskonanalysen, indelat i familjer som fått respektive inte fått ekonomiskt bistånd, visas i Tabell 1. Alla monetära variabler anges i 2005 års prisnivå.

Tabell 1 Beskrivande statistik, syskon födda 1981–83 respektive 1973–75

	Familjer med ekonomiskt bistånd		Familjer utan ekonomiskt bistånd	
	Yngre syskon	Äldre syskon	Yngre syskon	Äldre syskon
Indikatorer på ekonomiskt bistånd:				
Barnens ekonomiska bistånd 24	0,140	0,246	0,028	0,061
Föräldrarnas ekonomiska bistånd 17–19	0,974	0,000	0,000	0,000
Föräldrarnas ekonomiska bistånd andel av år 17–19	0,466	0,000	0,000	0,000
Föräldrarnas ekonomiska bistånd kr/år 17–19	6 885	0,000	0,000	0,000
Hushållsfaktorer under uppväxten:				
Skilsmässa 17–19	0,057	0,079	0,031	0,028
Ensamstående mor andel av år 17–19	0,364	0,171	0,131	0,068
Antal barn 0-17 i hushållet 19	0,409	2,199	0,259	1,836
Disponibel inkomst hushållet totalt 17–19 (1000 SEK)	630	975	746	1 065
Sjukpenning mor andel av år 17–19	0,264	0,457	0,195	0,337
Sjukpenning far andel av år 17–19	0,136	0,407	0,121	0,282
Sjukpension mor andel av år 17–19	0,174	0,080	0,070	0,021
Sjukpension far andel av år 17–19	0,114	0,058	0,046	0,014
Handikappersättning mor andel av år 17–19	0,016	0,005	0,005	0,003
Handikappersättning far andel av år 17–19	0,003	0,000	0,004	0,003
Mor ej sysselsatt andel av år 17–19	0,316	0,211	0,105	0,102
Far ej sysselsatt andel av år 17–19	0,242	0,134	0,082	0,068
Föräldrars variabler:				
Mors ålder vid barnets födsel	31,280	23,314	32,048	24,152
Mors ålder vid invandring	2,238	2,377	0,942	0,670

⁵ Hur detta kan tänkas påverka analysen diskuteras vidare i avsnitt 3.

	Familjer med ekonomiskt bistånd		Familjer utan ekonomiskt bistånd	
	Yngre syskon	Äldre syskon	Yngre syskon	Äldre syskon
Fars ålder vid invandring	3,347	2,356	1,223	0,786
Mor född i Sverige	0,902	0,885	0,959	0,960
Mor född i Norden (utom Sverige)	0,041	0,042	0,029	0,028
Mor född i Västeuropa, Nordamerika eller Oceanien	0,005	0,005	0,004	0,004
Mor född i Östeuropa	0,010	0,010	0,003	0,003
Mor född i annat land	0,041	0,058	0,005	0,005
Far född i Sverige	0,881	0,880	0,957	0,956
Far född i Norden (utom Sverige)	0,052	0,031	0,020	0,021
Far född i Västeuropa, Nordamerika eller Oceanien	0,010	0,021	0,008	0,010
Far född i Östeuropa	0,010	0,005	0,007	0,007
Far född i annat land	0,047	0,063	0,007	0,007
Mors ålder vid barnets födsel	0,264	0,340	0,165	0,189
Mor avslutat grundskolan när barnet är 19 år	0,523	0,461	0,498	0,496
Mor avslutat gymnasieskolan när barnet är 19 år	0,212	0,199	0,336	0,316
Mor avslutat högskoleutbildning när barnet är 19 år	0,321	0,366	0,263	0,285
Far avslutat grundskolan när barnet är 19 år	0,466	0,429	0,429	0,419
Far avslutat gymnasieskolan när barnet är 19 år	0,212	0,204	0,308	0,296
Far avslutat högskoleutbildning när barnet är 19 år	0,409	2,199	0,259	1,836
Kommunvariabler när barnet är 24:				
Arbetslöshet i kommunen (%)	3,893	6,057	3,715	5,641
Antal observationer	193	191	4588	4825

Som tabellen visar använder vi många olika mått på föräldrarnas ekonomiska bistånd. För det första använder vi en variabel, *Föräldrarnas ekonomiska bistånd 17–19*, som indikerar om föräldrarna tog emot ekonomiskt bistånd någon gång medan barnet var 17–19 år. För det andra mäter vi andel av år som föräldrarna tog emot ekonomiskt bistånd under samma period, *Föräldrarnas ekonomiska bistånd andel av år 17–19*, och för det tredje mäter vi hur mycket ekonomiskt bistånd föräldrarna tog emot per år medan barnen var 17–19 år, *Föräldrarnas ekonomiska bistånd kr/år 17–19*. Barnens mottagande av ekonomiskt bistånd som unga vuxna mäts som en indikatorvariabel för om barnet tar emot ekonomiskt bistånd under det år man fyller 24.

Tabell 1 visar också den långa lista av variabler, utöver ekonomiskt bistånd, som används i den empiriska analysen: dels variabler som fångar upp faktorer

på hushållsnivå under barnens uppväxt, dels variabler som fångar upp föräldrarnas bakgrund, såsom utbildningsnivå och födelse-land. Bland variablerna på hushållsnivå inkluderas indikatorer relaterade till föräldrarnas sysselsättning och sjukpenning, disponibel inkomst och skilsmässa. Arbetslösheten på kommunnivå tas också med i analysen.

I analysen finns några svårigheter som måste hanteras. För det första saknar vi data för perioden då barnen var små: barnen som är födda mellan 1981–83 kan vi observera från att de är 6–8 år, och de äldre syskonen som är födda 1973–75 kan vi observera från att de är 14–16 år. Om det är vanligare att familjer som fått ekonomiskt bistånd under den observerade perioden även har fått det under den icke-observerade perioden, finns en risk att vår syskonbaserade metod underskattar effekten av föräldrarnas mottagande av ekonomiskt bistånd. För att mildra detta problem använder vi viss tillgänglig information för perioden 1985–89 för att predicera förekomsten av ekonomiskt bistånd i familjerna under denna period.⁶ Enligt dessa prediktioner har inget av hushållen i våra syskondata tagit emot ekonomiskt bistånd under denna period, vilket tyder på att detta problem inte är särskilt allvarligt. Hur det ser ut ännu tidigare har vi dock ingen möjlighet att ta reda på och man bör därför vara medveten om att det fortfarande kan finnas en risk att resultaten underskattas.

För det andra bör man vara medveten om att vi, genom att använda syskonmetoden, utesluter de familjer som tagit emot ekonomiskt bistånd under en lång tid från analysen. Detta beror på att syskonmetoden kräver ett datamaterial där bara det ena syskonet upplevt att föräldrarna fått ekonomiskt bistånd under uppväxten. Därför bör resultaten tolkas som effekter av tillfälligt mottagande av ekonomiskt bistånd. Effekter i familjer som varit beroende av ekonomiskt bistånd under längre tid kan skilja sig åt från de effekter som vår metod fångar upp.

Med detta i åtanke går vi vidare till att studera vilka mönster vi finner i data.

3 Beskrivande analys

Innan vi presenterar resultaten av vår syskonbaserade analys, visar vi en beskrivning av sambandet mellan föräldrars och barns mottagande av ekonomiskt bistånd, när vi använder data över alla barn födda 1981–83.⁷ Skillnaden

⁶ Följande variabler används för att predicera mottagande av ekonomiskt bistånd: sysselsättningsstatus, arbetsinkomst, kommunal arbetslöshet, högsta avslutade utbildningsnivå och utbildningsinriktning, samt födelse-land. Vi använder de estimerade koefficienterna för 1991 för prediktionerna.

⁷ Bara barn som flyttat hemifrån vid 24 års ålder inkluderas i analysen.

mellan de samband som presenteras här, jämfört med de som ges av den syskonbaserade analysen, är, som tidigare diskuterats, att de förra troligen fångar upp inte bara direkta effekter av föräldrarnas biståndstagande i sig, utan också andra faktorer som vi inte kan observera. Anledningen till att vi ändå inkluderar en sådan beskrivning är dels att vi tycker att den är intressant i sig, dels att den kan vara användbar som jämförelse med andra studier.

Vilka samband ser vi då i data? Vid en första anblick, och utan att konstanthålla för några andra faktorer, visar data att barnens mottagande av ekonomiskt bistånd är betydligt högre om föräldrarna tog emot ekonomiskt bistånd under uppväxten: 15 procent av alla barn vilkas föräldrar tog emot ekonomiskt bistånd någon gång när barnen växte upp, fick själva ekonomiskt bistånd under det år de fyllde 24, jämfört med 2,8 procent av barnen som växte upp i familjer där föräldrarna inte fick ekonomiskt bistånd under uppväxten. Risken för att ha tagit emot ekonomiskt bistånd vid 24 års ålder ökar också med andelen år som föräldrarna fick ekonomiskt bistånd: av barn till föräldrar som fick ekonomiskt bistånd under upp till hälften av de år då barnen var 9–19 år fick runt 14 procent själva ekonomiskt bistånd vid 24 års ålder, medan det bland barn till föräldrar som fick ekonomiskt bistånd under mer än tre fjärdedelar av samma period är nästan dubbelt så många, 26 procent, som fick ekonomiskt bistånd.

Det finns således en stark samvariation mellan föräldrars och barns mottagande av ekonomiskt bistånd. Hur mycket av denna kvarstår då vi konstanthåller för observerbara faktorer?

I Tabell 2 anges regressionskoefficienten för föräldrarnas ekonomiska bistånd när barnen var 9–19 år gamla, separat för tre mått, när vi konstanthåller för den långa lista av bakgrundsfaktorer som angavs i Tabell 1. Notera att kontrollvariablerna här mäts när barnen är 9–19 år, istället för som i Tabell 1 när de är 17–19 år.⁸ Utfallet för barnens ekonomiska bistånd är definierat som en indikator, som antar värdet 1 om man fick ekonomiskt bistånd vid 24 års ålder, och 0 annars. Tabell 2 visar bara regressionskoefficienterna för den variabel vi är mest intresserade av; föräldrarnas ekonomiska bistånd.⁹ Dessa tolkas som att de mäter hur sannolikheten för att barnen får socialbidrag vid 24 års ålder samvarierar med en enhets ökning av respektive mått på föräldrarnas bidragstagande, *givet* alla andra faktorer som inkluderas i regressionsanalysen. Till skillnad från beskrivningen av samvariationen mellan föräldrars och barns bidragstagande i texten ovan, tas här alltså hänsyn till en mängd bakgrundsfaktorer som också påverkar sannolikheten för att få ekonomiskt bistånd.

⁸ Beskrivande statistik för kontrollvariablerna för detta datamaterial återfinns i Edmark & Hanspers (2011).

⁹ Koefficienterna för de övriga variablerna kan ses i Edmark & Hanspers (2011).

Tabell 2 Regressionsresultat, sambandet mellan föräldrarnas ekonomiska bistånd och barnens ekonomiska bistånd vid 24 års ålder

Förklarande variabel:	Beroende variabel: Barnens ekonomiska bistånd vid 24 år, dummyvariabel		
	(1)	(2)	(3)
Föräldrarnas ekonomiska bistånd 9–19 år, dummy	0,066*** (0,002)		
Föräldrarnas ekonomiska bistånd, andel av år 9–19		0,201*** (0,006)	
Föräldrarnas ekonomiska bistånd, belopp/år 9–19 (i 1000 SEK)			0,00155*** (0,000)
Kontrollvariabler	Ja	Ja	Ja
Kommunfixa effekter ^a	Nej	Nej	Ja
Observationer	198 359	182 200	182 200
R ²	0,050	0,072	0,065

Robust standardavvikelse anges inom parentes. * indikerar signifikans på 10 % signifikansnivå, ** indikerar signifikans på 5 % signifikansnivå, och *** indikerar signifikans på 1 % signifikansnivå.

^a Kommunfixa effekter inkluderas i regressionsanalysen när medelvärdet för årliga beloppet ekonomiskt bistånd används som förklarande variabel för att kontrollera för att levnadsomkostnaderna, framförallt boendekostnaderna skiljer sig åt mellan kommuner, vilket påverkar storleken på utbetalningarna av ekonomiskt bistånd.

Resultatet i Tabell 2 tyder på att föräldrarnas mottagande av ekonomiskt bistånd när barnen växer upp samvarierar med om barnen får ekonomiskt bistånd som unga vuxna, även då vi kontrollerar för ett stort antal variabler på föräldra- och familjenivå samt för den lokala arbetslösheten. Till exempel tyder den skattade koefficienten i kolumn 1 på att barn som växer upp i hushåll som får ekonomiskt bistånd någon gång medan barnen är 9–19 år, har 6,6 procentenheters högre sannolikhet att få ekonomiskt bistånd under det år de fyller 24, jämfört med barn vars föräldrar aldrig fick ekonomiskt bistånd under samma period. Koefficienten i kolumn 2 tolkas som att en ökning i andelen år som föräldrarna får ekonomiskt bistånd när barnen är 9–19 år från 0 till 100 procent, är korrelerad med 20 procentenheters ökning av sannolikheten att barnen får ekonomiskt bistånd vid 24 års ålder, och koefficienten i kolumn 3 tyder på att en ökning av föräldrarnas årliga ekonomiska bistånd med 1000 kr är korrelerad med knappt 0,002 procentenheters ökning av risken för att barnen får ekonomiskt bistånd som unga vuxna.

Det är intressant att undersöka om samvariationen mellan föräldrars och barns mottagande av ekonomiskt bistånd är olika stark beroende på i vilken ålder barnen är i då föräldrarna får ekonomiskt bistånd. För att undersöka detta, visar vi i Tabell 3 samma samband som i Tabell 2, inklusive alla kontroll-

variabler, men vi delar upp föräldrarnas mottagande av ekonomiskt bistånd i flera perioder: när barnen är 9–12 år, 13–16 år och 17–19 år.¹⁰

Tabell 3 Regressionsresultat, sambandet mellan föräldrarnas ekonomiska bistånd och barnens ekonomiska bistånd vid 24 års ålder, per ålder hos barnet

Förklarande variabel:	Beroende variabel: Barnens ekonomiska bistånd vid 24 år, dummyvariabel		
	(1)	(2)	(3)
Föräldrarnas ekonomiska bistånd 9–12	0,030*** (0,003)		
Föräldrarnas ekonomiska bistånd 13–16	0,028*** (0,003)		
Föräldrarnas ekonomiska bistånd 17–19	0,091*** (0,004)		
Föräldrarnas ekonomiska bistånd andel år 9–12		0,057*** (0,006)	
Föräldrarnas ekonomiska bistånd andel år 13–16		0,042*** (0,006)	
Föräldrarnas ekonomiska bistånd andel år 17–19		0,135*** (0,007)	
Föräldrarnas ekonomiska bistånd kr/år 9–12 (1000 kr)			0,001*** (0,000)
Föräldrarnas ekonomiska bistånd kr/år 13–16 (1000 kr)			0,000 (0,000)
Föräldrarnas ekonomiska bistånd kr/år 17–19 (1000 kr)			0,002*** (0,000)
Kontrollvariabler	Ja	Ja	Ja
Kommunfixa effekter [▫]	Nej	Nej	Ja
Observationer	175 861	175 861	175 861
R ²	0,071	0,072	0,069

Robust standardavvikelse anges inom parentes. * indikerar signifikans på 10 % signifikansnivå, ** indikerar signifikans på 5 % signifikansnivå, och *** indikerar signifikans på 1 % signifikansnivå.

[▫] Kommunfixa effekter inkluderas i regressionsanalysen när medelvärdet för årliga beloppet ekonomiskt bistånd används som förklarande variabel för att kontrollera för att levnadsomkostnaderna, framförallt boendekostnaderna skiljer sig åt mellan kommuner, vilket påverkar storleken på utbetalningarna av ekonomiskt bistånd.

Som syns i Tabell 3 är samvariationen mellan föräldrars och barns ekonomiska bistånd starkast om föräldrarna fick ekonomiskt bistånd när barnet var i sena tonåren. Estimatet tyder på att föräldrarnas mottagande av ekonomiskt bistånd när barnet är 17–19 år är korrelerat med 9 procentenheters högre sannolikhet att barnet får ekonomiskt bistånd vid 24 års ålder, jämfört med runt 3 procentenheters högre sannolikhet om föräldrarna får ekonomiskt bistånd när barnet är 13–16, eller 9–12 år. Motsvarande mönster ges för de alternativa måtten i

¹⁰ Koefficienterna för de övriga variablerna kan ses i Edmark & Hanspers (2011)

kolumn 2 och 3. Det starkare sambandet i de senare tonåren skulle kunna vara ett resultat av att inflytandet från förebilder eller nätverksrelaterade mekanismer är starkare när barnet är äldre. Resultaten tyder med andra ord på att det är motiverat att undersöka effekterna av föräldrars mottagande av ekonomiskt bistånd när barnen är som mest formativa, i de sena tonåren, vilket är vad vi gör i syskonanalysen i nästa avsnitt.

4 Analys av orsakssamband

I det här avsnittet presenteras resultaten från den syskonbaserade analysen, där vi konstanthåller för en rad observerbara och icke-observerbara faktorer enligt beskrivningen i avsnitt 2. Såsom tidigare nämnts, utförs denna analys på ett datamaterial bestående av ca 5000 syskonpar, där det äldre syskonet är fött 1973–75 och det yngre 1981–83.

Resultaten från denna analys redovisas i Tabell 4 och i likhet med i föregående avsnitt används tre olika mått på föräldrarnas ekonomiska bistånd. De olika kolumnerna innehåller resultat från regressionsanalyser där vi successivt har lagt på fler kontrollvariabler.¹¹ I den första kolumnen kontrolleras endast för familjeeffekten. I kolumn 2 kontrollerar vi dessutom för de kontrollvariabler som användes i föregående avsnitt: familjekarakteristika och lokal arbetslöshet och även en interaktionsterm mellan lokal arbetslöshet och att komma från en biståndsfamilj. I kolumn 3 interagerar vi istället en indikatorvariabel för om man är ett yngre eller ett äldre syskon, vilket även kan ses som en indikator på vilken tidsperiod man kommer ut på arbetsmarknaden, med ett antal faktorer som är korrelerade med mottagande av ekonomiskt bistånd mätta under perioden 1985–1989. Detta görs för att ta hänsyn till att det kan finnas trender i biståndstagandet över tiden, och att dessa trender kan se olika ut för grupper med olika sannolikhet att ta emot ekonomiskt bistånd.¹² I kolumn 4 kombinerar vi slutligen samtliga variabler. Dessutom innehåller kolumn 5, för jämförelsens skull, resultaten från samma regressionsmodell som i Tabell 2, kolumn 1, men denna gång endast omfattande de syskon födda 1981–83 som finns med i syskonanalysen. Till skillnad från i Tabell 1, mäts här dock föräldrarnas biståndstagande, samt alla kontrollvariabler, då barnens är 17–19 år.

¹¹ Alla faktorer som är konstanta över tiden är här uteslutna från regressionen, eftersom de fångas upp av de familjespecifika effekterna.

¹² Närmare bestämt låter vi koefficienten för tidsdummyvariabeln variera m.a.p.: Indikatorer på föräldrarnas födelseländer (indelad på Norden, Västeuropa Östeuropa och övriga världen, indikatorer för om föräldrarna var arbetslösa någon gång under 1985–90, indikatorer för föräldrarnas högsta avslutade utbildningsnivå, och en indikator för om modern var ensamstående någon gång under perioden 1985–90.

Dessa resultat, kolumn 5, är ganska lika dem för samtliga barn födda 1981–83 i Tabell 2. De läsare som är intresserade av resultaten för alla kontrollvariabler hänvisas till Edmark & Hanspers (2011).

Tabell 4 Regressionsresultat, effekter av föräldrarnas ekonomiska bistånd på barnens ekonomiska bistånd vid 24 års ålder

Beroende variabel: Barnens ekonomiska bistånd vid 24 år, dummyvariabel					
Förklarande variabel:	Modell med syskoneffekter				Korrelation syskon födda 1981–83
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Föräldrarnas ekonomiska bistånd 17–19 år, dummy	-0,061 (0,037)	-0,025 (0,060)	-0,048 (0,037)	-0,016 (0,060)	0,094** (0,026)
R ²	0,02	0,02	0,03	0,03	0,04
Föräldrarnas ekonomiska bistånd, andel av år 17–19	-0,144 (0,077)	-0,113 (0,105)	-0,124 (0,076)	-0,101 (0,106)	0,179** (0,052)
R ²	0,02	0,03	0,03	0,03	0,04
Föräldrarnas ekonomiska bistånd, belopp/år 17–19 (i 1000 SEK)	0,001 (0,004)	0,003 (0,004)	0,002 (0,004)	0,003 (0,004)	0,007** (0,002)
R ²	0,07	0,08	0,08	0,08	0,09
Kontrollvariabler	Nej	Ja	Ja	Ja	Ja [†]
Interaktioner					
hushållsvariabler*tidsdummy	Nej	Nej	Ja	Ja	Nej
Interaktion lokal arbetslöshet* familj med ekonomiskt bistånd	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej
Observationer	9 797	9 797	9 797	9 797	4 781
Grupper	4 615	4 615	4 615	4 615	

Robust standardavvikelse anges inom parentes. * indikerar signifikans på 10 % signifikansnivå, ** indikerar signifikans på 5 % signifikansnivå, och *** indikerar signifikans på 1 % signifikansnivå.

[‡] Kommunfixa effekter inkluderas i regressionsanalysen när medelvärdet för årliga beloppet ekonomiskt bistånd används som förklarande variabel för att kontrollera för att levnadsomkostnaderna, framförallt boendekostnaderna skiljer sig åt mellan kommuner, vilket påverkar storleken på utbetalningarna av ekonomiskt bistånd.

[†] Kontrollvariablerna i kolumn 5 inkluderar även variabler som är gemensamma inom familjen och som därför inte ingår i syskonjämförelsen.

Resultaten i Tabell 4 ger inte stöd för hypotesen att föräldrars mottagande av ekonomiskt bistånd *orsakar* ett ökat framtida biståndstagande bland barnen: De koefficienter som visas i tabellens kolumn 1–4, och som illustrerar orsaksambandet mellan föräldrarnas och barnens biståndstagande, är ej statistiskt signifikant skilda från noll i något fall.

Den övergripande bild som ges av syskonanalysen är således att, när vi kontrollerar för icke-observerbara skillnader mellan familjer (vilket syskon-

analysen möjliggör) ser vi inga tecken på ett orsakssamband mellan föräldrars och barns biståndsmottagande. Detta står i kontrast till den positiva samvariation som observerades i den beskrivande analysen i avsnitt 3, samt i kolumn 5, Tabell 4. Sammantaget tyder resultaten på att samvariation föräldrars och barns bidragstagande beror på faktorer som är korrelerade med mottagande av ekonomiskt bistånd, och inte på biståndstagandet i sig.

Det kan noteras att detta är konsistent med resultaten i Stenberg (2000), vilka tyder på att det finns en positiv samvariation i mottagandet av ekonomiskt bistånd bara i de familjer där det också finns andra sociala problem, såsom problem i skolan eller en förälder med ett kriminellt förflutet. I vår undersökning saknas information om sådana sociala faktorer, men med hjälp av syskonjämförelsen kan vi ändå konstanthålla för dem, åtminstone i den utsträckning som de är konstanta över tiden. Skillnader mellan familjer när det gäller faktorer som kan vara svåra att observera för forskaren, tycks vara viktiga för att förstå vilka mekanismer som ligger bakom den samvariation i biståndstagande mellan generationerna som kan observeras i data.

Det finns dock även ett par alternativa potentiella förklaringar till att syskonanalysen inte ger stöd för hypotesen om ett orsakssamband mellan föräldrars och barns biståndstagande:

För det första, såsom diskuterades i avsnitt 2, så används i syskonanalysen bara de familjer där föräldrarna inte fick ekonomiskt bistånd före det att det yngre syskonet fyllde 17. Detta innebär att de resultat vi presenterar gäller i) för familjer med ett relativt kortvarigt mottagande av ekonomiskt bistånd, och ii) för biståndsmottagande när barnen är i äldre tonåren. Det är möjligt att resultatet ser annorlunda ut för långvarigt biståndsmottagande, eller för biståndsmottagande när barnen är yngre.

För det andra är vårt datamaterial för syskonanalysen ganska litet: när vi tar ut de syskonpar som möter våra krav för analysen får vi kvar ca 180 hushåll där föräldrarna fick ekonomiskt bistånd. Vi kan därför inte utesluta att de statistiskt insignifikanta resultaten beror på ett för litet datamaterial. Det bör dock påpekas att ungefär samma resultat som för det totala datamaterialet, ges när vi genomför den beskrivande analysen för det syskonbaserade datamaterialet i kolumn 5 i Tabell 4. Detta ger vid handen att det syskonbaserade materialet åtminstone är stort nog för att fånga upp samma generationsmönster som det totala datamaterialet.

Slutligen är det värt att påpeka att våra resultat överensstämmer med de som ges i Ekhaugens (2009) studie av samvariation i arbetslöshet mellan föräldrar och barn. Hon finner att barn som växt upp med föräldrar som varit arbetslösa,

själva oftare är arbetslösa som vuxna, men en jämförelse av äldre och yngre syskon ger inget stöd för att denna samvariation avspeglar ett orsakssamband.

5 Slutsatser

Sammanfattningsvis tyder vår undersökning på att barn som växer upp med föräldrar som får ekonomiskt bistånd själva löper större risk att få ekonomiskt bistånd som unga vuxna. Denna samvariation är starkast under barnens sena tonår, och kvarstår även då vi konstanthåller för en rad ekonomiska och demografiska faktorer.

En syskonbaserad analys ger dock inte något stöd för att den observerade samvariationen avspeglar ett orsakssamband. Sammantaget tyder detta på att familjespecifika faktorer, som vi inte kan observera i vårt datamaterial, är förklaringen till sambandet i biståndstagande mellan föräldrar och barn, snarare än att det finns ett orsakssamband mellan föräldrars och barns biståndstagande.

Referenser

- Antel, J. (1992), "The Intergenerational Transfer of Welfare Dependency: Some Statistical Evidence", *Review of Economics and Statistics*, vol. 74, nr 3, s. 467-473.
- Edmark, K. och K. Hanspers (2011), "Is welfare dependency inherited? Estimating the causal welfare transmission effects using Swedish sibling data", IFAU Working paper 2011:25.
- Ekhaugen, T. (2009), "Extracting the causal component from the intergenerational correlation in unemployment", *Journal of Population Economics*, vol. 22, s. 97-113.
- Gottschalk, P. (1990), "AFDC Participation Across Generations", *American Economic Review*, vol. 80(2), s. 367-371.
- Gottschalk, P. (1996), "Is the correlation on Welfare Participation across Generations Spurious", *Journal of Public Economics*, vol. 63, s.1-25.
- Maloney, T., Maani, S. & Pacheco, G. (2003), "Intergenerational Welfare Participation in New Zealand", *Australian Economic Papers*, vol. 42, s. 346-362.
- Pepper, J. (2000), "The Intergenerational Transmission of Welfare Receipt: A Non-parametric Bounds Analysis", *The Review of Economics and Statistics*, vol. 82(3), s. 472-488.
- Siedler, T. (2004), "Is the receipt of social assistance transmitted from parents to children? Evidence from German panel data", mimeo, Institute for Social and Economic Research, University of Essex.
- Stenberg, S. (2000) "Inheritance of Welfare Reciprocity: An Intergenerational Study of Social Assistance Reciprocity in Postwar Sweden", *Journal of Marriage and the Family*, vol. 62(1), s. 228-239.

IFAU:s publikationsserier – senast utgivna

Rapporter

- 2011:1** Hall Caroline och Linus Liljeberg ”En jobbgaranti för ungdomar? Om Arbetsförmedlingens ungdomsinsatser”
- 2011:2** Angelov Nikolay, Per Johansson, Erika Lindahl och Elly-Ann Lindström ”Kvinnors och mäns sjukskrivningar”
- 2011:3** Eliason Marcus ”Undersköterskor och sjukvårdsbiträden i kristider: inkomst- och sysselsättningseffekter av friställningar inom den offentliga sektorn under 1990-talet”
- 2011:4** Brandén Maria och Sara Ström ”För vems skull flyttar par? Kön, karriärmöjligheter och pars regionala rörlighet i Sverige”
- 2011:5** Sjögren Anna och Helena Svaleryd ”Nitlott i barndomen – familjebakgrund, hälsa, utbildning och socialbidragstagande bland unga vuxna”
- 2011:6** Mörk Eva ”Från försörjningsstöd till arbete – Hur kan vägen underlättas?”
- 2011:7** Forslund Anders och Johan Vikström ”Arbetsmarknadspolitikens effekter på sysselsättning och arbetslöshet – en översikt”
- 2011:8** Eliason Marcus, Petter Lundborg och Johan Vikström ”Massuppsägningar, arbetslöshet och sjuklighet”
- 2011:9** Lundin Daniela och Martin Lundin ”Arbetsförmedlingens service och arbetsmetoder: om processtyrning i en målstyrd myndighet”
- 2011:10** Lagerström Jonas ”Vilken betydelse har arbetsförmedlare för arbetslösas framtida sysselsättning och arbetsinkomst?”
- 2011:11** Lundborg Petter, Martin Nilsson och Johan Vikström ”Hur påverkar socioekonomisk status och ålder arbetsmarknadseffekterna av olika hälso-problem?”
- 2011:12** Hanspers Kajsa och Lena Hensvik ”Konkurrens och sysselsättning – en empirisk studie av fem marknader”
- 2011:13** Lundin Martin ”Marknaden för arbetsmarknadspolitik: om privata komplet- ment till Arbetsförmedlingen”
- 2011:14** Avdic Daniel och Marie Gartell ”Studietakten för högskolestudenter före och efter studiemedelsreformen 2001”
- 2011:15** Brösamle Klaus och Oskar Nordström Skans ”Rörlighet och karriärer inom statlig förvaltning”
- 2011:16** Boschini Anne, Christina Håkanson, Åsa Rosén och Anna Sjögren ”Måste man välja? Barn och inkomst mitt i karriären för kvinnor och män födda 1945–1962”

- 2011:17** Mörk Eva och Linus Liljeberg "Fattig sjuk och arbetslös – en beskrivning av personer i kläm mellan stat och kommun"
- 2011:18** Hallberg Daniel, Thomas Lindh och Jovan Žamac "Studieresultat för studenter med barn"
- 2011:19** Ahnlund Petra och Stina Johansson "Omvårdnadsprogrammet: genomströmning, etableringsgrad och utbildningens relevans"
- 2011:20** Persson Anna "Inkomster och fattigdom hos före detta socialbidragstagare"
- 2011:21** Nordström Skans Oskar och Francis Kramarz "Sociala kontakter och ungdomars inträde på arbetsmarknaden"
- 2011:22** Calmfors Lars, Girts Dimdins, Marie Gustafsson Sendén, Henry Montgomery och Ulrika Stavlöt "Uppfattas tjänstehandel som mindre rättvis än varuhandel? En studie av attityder till låglönekonkurrens i utrikeshandel"
- 2011:23** Persson Malin "Överströmning mellan tillfällig föräldrapenning och sjuk-skrivning – effekter av utökad kontroll av den tillfälliga föräldrapenningen"
- 2011:24** Sibbmark Kristina "Arbetsmarknadspolitisk översikt 2010"
- 2011:25** Ahmed Ali, Lina Andersson och Mats Hammarstedt "Diskriminering mot icke-heterosexuella i anställningssituationen"
- 2011:26** Hensvik Lena "Påverkar chefens kön den anställdes lön?"
- 2011:27** Grönqvist Hans och Caroline Hall "Sambandet mellan utbildning och att få barn tidigt"
- 2011:28** Liljeberg Linus och Kristina Sibbmark "Uppföljning av etableringssamtal"
- 2011:29** Edmark Karin och Kajsa Hanspers "Går socialbidrag i arv? En analys av svenska syskondata"

Working papers

- 2011:1** Eliason Marcus "Assistant and auxiliary nurses in crisis times: earnings and employment following public sector job loss in the 1990s"
- 2011:2** Forslund Anders, Peter Fredriksson och Johan Vikström "What active labor market policy works in a recession?"
- 2011:3** Brandén Maria och Sara Ström "For whose sake do couples relocate? Gender, career opportunities and couples' internal migration in Sweden"
- 2011:4** Bergemann Annette, Marco Caliendo, Gerard J. van den Berg och Klaus F. Zimmermann "The threat effect of participation in active labor market programs on job search behavior of migrants in Germany"
- 2011:5** van den Berg Gerard J., Petter Lundborg, Paul Nystedt och Dan-Olof Rooth "Critical periods during childhood and adolescence: a study of adult height among immigrant siblings"
- 2011:6** Ridder Geert och Johan Vikström "Bounds on treatment effects on transitions"

- 2011:7** Vikström Johan, Michael Rosholm och Michael Svarer “The relative efficiency of active labour market policies: evidence from a social experiment and non-parametric methods”
- 2011:8** Carlsson Mikael och Oskar Nordström Skans “Evaluating microfoundations for aggregate price rigidities: evidence from matched firm-level data on product prices and unit labor cost”
- 2011:9** Carlsson Mikael, Julián Messina och Oskar Nordström Skans “Wage adjustment and productivity shocks”
- 2011:10** Lagerström Jonas “How important are caseworkers – and why? New evidence from Swedish employment offices”
- 2011:11** Lundborg Petter, Martin Nilsson och Johan Vikström ”Socioeconomic heterogeneity in the effect of health shocks on earnings: evidence from population-wide data on Swedish workers”
- 2011:12** Avdic Daniel och Marie Gartell “The study pace among college students before and after a student aid reform: some Swedish results”
- 2011:13** Brösamle Klaus och Oskar Nordström Skans “Paths to higher office: evidence from the Swedish Civil Service”
- 2011:14** Doblhammer Gabriele, Gerard J. van den Berg och Thomas Fritze “Economic conditions at the time of birth and cognitive abilities late in life: evidence from eleven European countries”
- 2011:15** Boschini Anne, Christina Håkanson, Åsa Rosén och Anna Sjögren ”Trading off or having it all? Completed fertility and mid-career earnings of Swedish men and women”
- 2011:16** Hallberg Daniel, Thomas Lindh och Jovan Žamac ”Study achievement for students with kids”
- 2011:17** Persson Anna “Earnings, income and poverty among welfare leavers in Sweden”
- 2011:18** Kramarz Francis och Oskar Nordström Skans “When strong ties are strong – networks and youth labor market entry”
- 2011:19** Persson Malin “Substitution between temporary parental leave and sickness absence”
- 2011:20** Meghir Costas, Mårten Palme and Marieke Schnabel “The effect of education policy on crime: an intergenerational perspective”
- 2011:21** Ahmed Ali, Lina Andersson och Mats Hammarstedt “Are homosexuals discriminated against in the hiring process?”
- 2011:22** Hensvik Lena “Manager impartiality? Worker-firm matching and the gender wage gap”
- 2011:23** van den Berg Gerard J. och Sumedha Gupta “The role of marriage in the causal pathway from economic conditions early in life to mortality”

- 2011:24** Grönqvist Hans och Caroline Hall “Education policy and early fertility: lessons from an expansion of upper secondary schooling”
- 2011:25** Edmark Karin och Kajsa Hanspers “Is welfare dependency inherited? Estimating the causal welfare transmission effects using Swedish sibling data”

Dissertation series

- 2010:1** Johansson Elly-Ann “Essays on schooling, gender, and parental leave”
- 2010:2** Hall Caroline “Empirical essays on education and social insurance policies”
- 2011:1** Hensvik Lena “The effects of markets, managers and peers on worker outcomes”